

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

НАРОДНА ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА

**Програма та навчально-методичні матеріали
з навчальної дисципліни**

Галузь знань *03 Гуманітарні науки*

Спеціальність *034 Культурологія*

Освітньо-професійна програма

Фундаментальна та прикладна культурологія

Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

Харків, 2022

УДК 008+39]:74] (073)
Н 30

Друкується за рішенням ради
факультету культурології
(протокол № 5 від 24.12.2021 р.)

Рекомендовано кафедрою культурології
(протокол № 8 від 20.12.2021 р.)

Рецензенти:

Кікоть А. А. — доктор культурології, професор, завідувачка кафедри майстерності актора Харківської державної академії культури;

Бедрина Н. С. — кандидат культурології, доцент кафедри аудіовізуального мистецтва Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

Розробники:

Босенко Т. В., канд. пед. наук, доцент;

Попова П. О., викладач.

Н 30 **Народна художня культура:** програма та навчально-методичні матеріали з навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 034 Культурологія. — Харків : ХДАК, 2022. — 36 с.

© Харківська державна академія культури, 2022

© Босенко Т. В., Попова П. О., 2022

I. РЕКВІЗИЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань <i>03 Гуманітарні науки</i>	Цикл професійно-орієнтованих дисциплін за вибором навчального закладу Обов'язкова професійна компонента ОПП 1.2.12	
Розділів – 2	Спеціальність: <i>034 Культурологія</i> Освітньо-професійна програма: <i>Фундаментальна та прикладна культурологія</i>	Рік підготовки	
		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних – 30 самостійної роботи студента – 60	Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)	Лекції	
		18	
		Семінари	
		12	
		Самостійна робота	
		60	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: залік	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Народна художня культура» спрямована на забезпечення фахової підготовки студентів. Ґрунтовне знання народної художньої культури – це одна з найважливіших складових формування наукового світогляду і виховання високих моральних якостей сучасної молоді.

Навчальний курс націлений на опанування найвизначніших скарбів народної художньої культури, яка в своєму історичному розвитку розглядається як цілісне явище. Культурологічний підхід до визначення феномену народної художньої культури дає уявлення про системний взаємозв'язок всіх складових культури і поєднується в програмі з розглядом найбільш поширених жанрів усної поетичної, музичної,

хореографічної, театральної народної творчості, декоративно-ужиткового народного мистецтва, самодіяльного фото- та кіномистецтва тощо. Програма курсу є спробою висвітлення гуманістичного змісту народної художньої культури та її значення для формування національної самосвідомості.

Мета: У межах реалізації компетентнісного підходу до підготовки фахівців навчальна дисципліна має забезпечити формування вмінь та здатностей, пов'язаних з розумінням сутності народної художньої культури як цілісного соціально-історичного та соціально-культурного явища, як одного з поліелементних пластів сучасної полістилістичної культури.

Основні завдання курсу полягають у формуванні у майбутніх фахівців таких компетентностей:

Загальні компетентності

- ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності

- ФК 1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.
- ФК 2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури в українському та міжнародному контекстах.
- ФК 3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;
- ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

- ФК9. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

Програмні результати навчання

- ПРН 2. Аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру.
- ПРН 3. Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації.
- ПРН 5. Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.
- ПРН 6. Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.
- ПРН 7. Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики.
- ПРН 8. Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.
- ПРН 10. Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.

Основний засіб діагностики успішності навчання — залік.

Критерії оцінювання результатів навчання:

1. *Відмінно (90–100 балів, А):*
  - вільне володіння понятійним апаратом;
  - вільна орієнтація в матеріалі курсу, демонстрація інформаційної компетентності щодо нових видань з питань розвитку народної художньої культури;
  - високий рівень виконання програмних завдань з використанням найбільш ефективних прийомів і методів презентації освоєного матеріалу курсу.
2. *Дуже добре (82–89 балів, В):*
  - добре володіння основними термінами і поняттями;
  - досить вільна орієнтація в матеріалі курсу і здатність відповідати на основні питання;
  - добрий рівень виконання програмних завдань.

3. *Добре (75–81 бал, C):*

- недостатньо впевнене володіння основними термінами і поняттями;
- у цілому засвоєння навчального матеріалу курсу, однак з допущенням помилок з окремих питань;
- недостатньо вільна орієнтація в матеріалі курсу і здатність відповісти на окремі питання;
- посередній рівень виконання програмних завдань.

4. *Задовільно (64–73 бали, D):*

- незнання окремих термінів та понять;
- незнання основного матеріалу курсу і неспроможність самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни;
- незадовільний рівень виконання окремих програмних завдань.

5. *Задовільно (достатньо) (60–63 бали, E):*

- засвоєння лише окремих питань навчальної програми;
- невміння самостійно викласти зміст більшості програмних питань;
- неякісне виконання більшості програмних завдань.

6. *Незадовільно (35–59 балів, FX):*

- незасвоєння більшості тем навчальної програми;
- невміння викласти зміст більшості основних понять і питань навчальної дисципліни;
- виконання лише окремих програмних завдань.

7. *Незадовільно (1–34 бали, F):*

- незасвоєння навчальної програми;
- невміння викласти зміст жодної теми навчальної програми;
- невиконання програмних завдань.

Вивчення курсу передбачено протягом 15 тижнів теоретичної та практичної підготовки. Навчальний матеріал поділено на два розділи. Розділ 1: Історична логіка та закономірність еволюції народної художньої культури. Розділ 2: Структура та зміст народної художньої культури.

II. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

1. ТЕМАТИЧНО-ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ

Навчальна дисципліна складається з 2 розділів, які містять десять тем, що пов'язані між собою змістовими складовими.

Розділ 1 «Історична логіка та закономірність еволюції народної художньої культури» містить 5 тем: Предмет і методологічні засади народної художньої культури. Історія вивчення народної художньої культури. Народна художня культура в системі загальнолюдської культури. Художня культура докласового суспільства і фольклор: загальне та особливе. Організоване аматорство та художня самодіяльність як типи народної художньої культури.

Розділ 2 «Структура та зміст народної художньої культури» містить 5 тем: Поетичні та музичні жанри фольклору. Народна театральна та хореографічна культура. Народна святково-обрядова культура. Народне мистецтво (образотворче, декоративно-прикладне). Народна художня культура в сучасних умовах.

Розділ 1

ІСТОРИЧНА ЛОГІКА ТА ЗАКОНОМІРНІСТЬ ЕВОЛЮЦІЇ НАРОДНОЇ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Предмет та методологічні засади народної художньої культури

Предмет та завдання курсу. Структура курсу. Значення курсу в підготовці спеціалістів системи освіти та соціокультурної сфери.

Місце курсу серед профілюючих дисциплін. Народна культура як предмет культурології. Особливості та межі культурологічного (історико-культурологічного) підходів до визначення феномену народної художньої культури. Основні поняття-концепти, що викривають ідею народної художньої культури в її історії. Розуміння народної художньої культури філософією, соціологією, фольклористикою тощо.

Тема 2. Історія вивчення народної художньої культури

Напрями і школи фольклористики:

Міфологічна школа: (Ф. В. Шеллінг, А. і Ф. Шлегелі, Г. В. Крайцер, В. та Я. Гримм, А. Кун, В. Шварц, В. Мангардт, М. Мюллер, Дж. Кокс, А. Н. Афанасьєв, Ф. І. Буслаєв, О. Ф. Міллер, О. Н. Веселовський).

Символічно-міфологічна школа, порівняльно-міфологічна школа (етимологічний, аналогічний та символічний напрями) і («солярна теорія», «метеорологічна теорія», «натуралістична теорія»). Міфоло-

гічна школа в Україні: М. Максимович (1804–1873). Й. Бодянський, І. Срезневський, П. Куліш, М. Костомаров (1817–1885), О. Потебня (1835–1891).

Міграційна школа: Т. Бенфей: «теорія запозичень» чи «мандрівних сюжетів»;». Послідовники Т. Бенфея в Україні: М. Сумцов., М. Драгоманов.

Антропологічна (етнографічна) школа: Е. Б. Тайлор, А. Ланг (теорія самозародження сюжетів); Дж. Дж. Фрезер, В. Мангардт, Е. Дюркгейм, О. Веселовський, О. Котляревський (1837–1881). М. Сумцов.

Історична школа фольклористики в Україні: М. Дашкевич (1852–1908), М. Сумцов (1854–1922), П. Житецький (1836–1911), В. Антонович, П. Чубинський, М. Драгоманов (1838–1895), М. Грушевський (1866–1934), І. Франко, В. Гнатюк, Ф. Колесса. Вс. Миллер.

Новітні підходи до вивчення народної художньої культури.

Семінарське заняття №1: Напрями і школи фольклористики.

Тема 3. Народна художня культура в системі загальнолюдської культури

Поняття «духовна культура народу» (світоглядний, естетичний, психологічний, релігійнознавчий та ін. аспекти). Народ як суб'єкт народної художньої культури. Етнічне ядро народної культури. Зарубіжні та вітчизняні наукові концепції народної культури. Джерела вивчення народної художньої культури. Структура народної культури. Основні поняття та концепції народної *художньої* культури. Співвідношення понять «народна художня культура» та «народна художня творчість». Поняття «фольклор», «організована аматорська творчість», «примітив», «художня самодіяльність», «народне мистецтво».

Типологічний підхід до соціодинаміки народної художньої культури. Картина світу як методологічна основа аналізу типів народної художньої культури. Поняття, структура та основні властивості народної художньої творчості. Взаємовпливи народної художньої творчості та професійного мистецтва.

Тема 4. Художня культура докласового суспільства та фольклор: загальне та особливе

Зародження первісних форм народної художньої творчості як предтечі фольклору. Роль ритуалу у виникненні первісного мистецтва. Поняття синкретизму у народній художній культурі. Діалектика матеріального та духовного в народній художній культурі. Жанро-рідовидова аморфність первісних форм народної художньої культури.

Соціально-економічні передумови становлення фольклору як самостійної форми народної художньої творчості. Основні концепції фольклору у вітчизняній фольклористиці.

Фактори впливу на розвиток фольклору в Україні та його етнічні особливості. Основні періоди розвитку українського фольклору.

Семінарське заняття №2: Сутність фольклору.

Тема 5. Міський «примітив», організоване аматорство та художня самодіяльність як типи народної художньої культури

Зміст поняття «міський «примітив». Картина світу як основа розуміння міського «примітиву». Міський «примітив» як сплав фольклору та професіонального мистецтва. Історіографія питання. Динаміка в структурі жанрів міського «примітиву». Поняття організованого аматорства. Фактори впливу на формування аматорського мистецтва. Форми організації, зміст діяльності, репертуарна політика.

Поняття «художня самодіяльність». Зміст та структура художньої самодіяльності як типу культури. Роль держави в формуванні системи методичного керівництва художньою самодіяльністю, розгортанні мережі клубів, системи підготовки кадрів керівників аматорських колективів. Матеріально-технічне та наукове забезпеченні розвитку народної художньої творчості. Участь громадських організацій у розвитку самодіяльної творчості. Проблема репертуару в художній самодіяльності. Класифікація сучасної художньої самодіяльності. Фестивальний рух в Україні: історія, сучасність.

Розділ 2

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАРОДНОЇ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 6. Поетичні, прозаїчні та музичні жанри фольклору

Поняття роду та жанру у фольклорі. Поняття міжжанрової дифузії. Класифікація родових та жанрових структур «мусичного» та «пластичного» фольклору. Триєдність ознак жанру у фольклорі: особливість поетичної системи, характер виконання та функціональне призначення.

Епос як рід фольклору. Основні етапи розвитку епосу слов'ян. Характерні ознаки епічного стилю. Способи виконання епічних творів. «Деміфологізація» міфів: перетворення у казки. Формування героїчного епосу: вихід художнього засвоєння миру за межі обслуговування релігії.

Лірика як рід фольклору. Лірика як художньо-конкретний засіб виразу почуттів, думок та настроїв. Своєрідність змісту та художньої форми ліричного твору. Сюжет у ліриці. Прийоми та принципи внутрішньої

організації народного ліричного твору, поетична символіка народних ліричних творів. Соціально-побутова лірика, побутова лірика. Дитячий фольклор: особливості, функції, поетика.

Драматичний рід у фольклорі. Еволюція драматичних фольклорних форм: від обряду до театрального видовища. Гра як першооснова драматичного видовища. Народний театр живих акторів та ляльковий театр. Балаганні вистави та «райок». Вертеп — національна народна драма в Україні.

Архаїчні жанри фольклор: замовляння, голосіння, биліни.

Прислів'я та приказки.

Історична та казкова проза. Легенди, перекази, народні оповідання та казки. Зв'язок з жанрами художньої літератури.

Народна музична творчість. Загальна характеристика пісенної та інструментальної народної творчості.

Семінарське заняття №3: Жанрова структура лірики та епосу.

Тема 7. Народна хореографічна та театральна культура

Наслідування як основа раних танків. Відмінність «плясу» від танка. Класифікація танків. Поняття «колорит» в народному танці. Особливості змісту, форми, лексики, композиції, музичного супроводу, костюму.

Хороводи як синтетичний вид народної творчості. *Побутові танці.* *Сюжетні танці* як вищий щабель розвитку хореографічного мистецтва. Поетика сюжетного танцю.

Поняття фольклоризму у хореографічному мистецтві.

Джерела і розвиток народного театру. Відмінність драми від інших жанрів народної творчості. Поняття «народного театру», «первісного театру» та «фольклорного театру». Поняття: гра, обряд, драма. Типи народної драми, типи персонажів, традиційність виконання, своєрідність художніх прийомів. Умовність костюмів та декорацій у постановках народних драм. Ляльковий театр («тіньові вистави») та його вплив на формування народної драми. Вертепна (різдвяна) драма (польська «Шопка»). Райок.

Семінарське заняття №4: Особливості драматичного роду в народній культурі.

Тема 8. Народна святково-обрядова культура

Обрядово-видовищні форми як частина сміхової культури народу. Свято як явище народної культури. Еволюція видовищних форм. Свято як «друге життя», «другий світ».

Походження та розвиток обрядів і свят. Синкретизм архаїчних обрядів. Календарні обряди і свята та сімейно-побутові обряди. Структура, зміст та поетика обрядів. Біфункціональність обрядів.

Зимовий календар: походження та розвиток новорічних свят. Тематика та особливості новорічних пісень, п'єс, ігор і т. і. Жанри зимового циклу: колядки, щедрівки, «Коза», «Маланка», вертепна драма.

Весняний цикл обрядів та свят. Походження весняних обрядів. Ритуально-міфологічна основа весняного циклу календарної обрядовості. Жанри весняного циклу календарно-обрядової творчості українців.

Літо. Міфологічна основа літнього циклу календарної обрядовості. Походження та зміст літніх обрядів, ігор, музичні особливості. Маївки, русальні, собіткові, петрівчані, царинні пісні українського народу.

Осінні обряди. Походження та функціональні особливості жнивварних обрядів. Обряд качання. Поетика осінніх свят. Жнивварські, косарські та гребовицькі пісні.

Семінарське заняття №5: *Свято як художнє явище народної культури.*

Тема 9. Народне мистецтво (образотворче, декоративне)

Поняття «народне мистецтво» в роботах вітчизняних і зарубіжних фольклористів та мистецтвознавців.

Народний живопис. Класифікація народного живопису. Витоки та особлива своєрідність української народної картини. «Козак Мамай»: синкретичність, варіативність мотивів, лубочність, сталість композиційних прийомів. Розширення тематичного діапазону в XVIII–XIX століттях.

Декоративне мистецтво. Декоративне мистецтво як форма суспільної свідомості і суспільної діяльності. Види декоративного мистецтва.

Особливості народного декоративно-прикладного мистецтва в Україні. Художні традиції в декоративно-прикладному мистецтві. Наукові дослідження в галузі декоративного мистецтва в Україні. Характеристика окремих видів декоративно-прикладного мистецтва.

Семінарське заняття №6: *Народне образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво.*

Тема 10: Народна художня культура в сучасних умовах

Поняття сучасного фольклору, умови його функціонування. Трансформування сучасного фольклору: новий зміст, нові форми прояву.

Три сфери буття сучасного фольклору:

- 1) область наслідування (живого побутування);
- 2) область оновлювання (актуалізації) творів традиційного фольклору;
- 3) область новоутворень.

Поняття «фольклоризму». Детермінанти буття фольклоризму.

Народна художня творчість, субкультури, професійне мистецтво та масова культура: проблеми взаємовпливів, взаємодії.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Усього	Усього ауд.	Лекційні	Семінарські	Самост.робота
Розділ 1 «Історична логіка та закономірність еволюції народної художньої культури»						
1	Предмет і методологічні засади народної художньої культури.	10	2	2	-	8
2	Історія вивчення народної художньої культури.	12	4	2	2	8
3	Народна художня культура в системі загальнолюдської культури.	6				6
4	Художня культура докласового суспільства і фольклор: загальне та особливе.	12	4	2	2	8
5	Міський «примітив», організоване аматорство та художня самодіяльність як типи народної художньої культури.	8	2	2	-	6
Всього за розділом		48	12	8	4	36
Розділ 2 «Структура та зміст народної художньої культури»						
6	Поетичні та музичні жанри фольклору.	8	4	2	2	4
7	Народна театральна та хореографічна культура.	8	4	2	2	4
8	Народна святково-обрядова культура.	8	4	2	2	4
11	Народне мистецтво (образотворче, декоративно-прикладне).	8	4	2	2	4
12	Народна художня культура в сучасних умовах.	10	2	2		8
Всього за розділом		42	18	10	8	24
Всього за курсом		90	30	18	12	60

3. СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

№ теми	Назва теми	Години
Тема 2.	Історія вивчення народної художньої культури. <i>Напрями і школи фольклористики/</i>	2
Тема 4.	Художня культура докласового суспільства та фольклор: загальне та особливе. <i>Сутність фольклору.</i>	2
Тема 6.	Поетичні та музичні жанри фольклору: <i>Жанрова структура лірики та епосу.</i>	2
Тема 7.	Народна театральна та хореографічна культура: <i>Особливості драматичного роду в народній культурі.</i>	2
Тема 8.	Народна святково-обрядова культура: <i>Свято як художнє явище народної культури.</i>	2
Тема 9.	Народне мистецтво (образотворче, декоративно-прикладне): <i>Народне образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво.</i>	2
Всього:		12

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ теми	Назва теми	Години
Тема 1.	Предмет і методологічні засади народної художньої культури.	8
Тема 2.	Історія вивчення народної художньої культури.	8
Тема 3.	Народна художня культура в системі загальнонародської культури. Типи народної художньої культури.	6
Тема 4.	Художня культура докласового суспільства та фольклор: загальне та особливе.	8
Тема 5.	Міський «примітив», організоване аматорство та художня самодіяльність як типи народної художньої культури.	6
Тема 6.	Поетичні та музичні жанри фольклору.	4
Тема 7.	Народна театральна та хореографічна культура.	4
Тема 8.	Народна святково-обрядова культура.	4
Тема 9.	Народне мистецтв (образотворче, декоративно-прикладне).	4
Тема 10.	Народна художня культура в сучасних умовах.	8
Всього:		60

5. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: групові, дельтон-план (самостійне виконання завдань) Види: лекції, семінари, самостійна робота Методи: пояснювально-ілюстративний (лекція, візуальний супровід занять через презентації або демонстрації відеозаписів), частково-пошуковий – пошук фактичних або візуальних матеріалів, дослідницький – самостійний пошук наукових, навчальних матеріалів за тематикою навчальної дисципліни.
Поточний контроль	Проводиться як усне опитування або письмовий експрес-контроль під час лекційних, семінарських занять, виступи студентів на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи, Міжсесійний атестаційний контроль. Відпрацювання пропущених занять через виконання письмових робіт або усної співбесіди.
Підсумковий контроль	Проводиться у формі семестрового заліку з урахуванням результатів поточного контролю у формі співбесіди або тестування.

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Доповідь на семінарському занятті	до 5 балів (6) = 30
усне опитування,	
письмовий експрес-контроль	до 5 балів (2) (засоби, типи) = 10
системне формування словника	до 20 балів
підсумковий контроль (залік)	до 40 балів
пошуково-творче завдання	додатково

Схема нарахування балів, які отримують студенти

T2 с/з1	T3	T4 с/з2	T5	T6 с/з3	T7 с/з4	T8 с/з5	T9 с/з6	T10 (Додатково)	T 1-10 (словник)	Залік	Сума
5	5	5	5	5	5	5	5	5	20	40	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

*) Підсумкові бали (не менше, ніж 60) можуть бути виставлені без проведення додаткових контрольних заходів, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, визначені робочою програмою курсу (виконання домашніх письмових завдань, виступ з докладом на семінарі, тощо). Студент, який виконав усі види навчальної роботи, але набрав менше 60 балів, здає семестровий залік у формі довільної співбесіди.

III. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 2. Історія вивчення народної художньої культури

Семінарське заняття 1: *Напрями і школи фольклористики (2 год.)*

Мета: Формування здатності аналізу інформації, її структурування та формулювання висновків.

Питання:

1. Загальне розуміння наукових шкіл у фольклористиці.
2. Підходи до розуміння народної художньої культури /фольклору/ в працях представників «Міфологічної школи».
3. «Школа історичного запозичення» Теодора Бенфея.
4. «Антропологічна школа»: Дж. Дж. Фрейзер.

Література:

1. *Дмитренко М. К.* Українська фольклористика другої половини XIX століття: школи, постаті, проблеми. К.: Вид-во «Сталь», 2004. 384 с.
2. *Дмитренко М., Бріцина О., Грищенко І., Іваннікова та ін.* Дослідники українського фольклору: невідоме та маловідоме: колективна монографія; за ред. М. К. Дмитренка. К.: Видавець Микола Дмитренко, 2008. 384 с.
3. *Лановик М., Лановик З.* Українська народно-поетична творчість: Підручник. К.: Знання-Прес, 2006. 591 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-106.html>
4. *Українська фольклористика. Словник-довідник / Укл. і заг. ред. Михайла Чернопиского.* Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 448 с. URL: <https://archive.org/details/folkloristika2008/page/156/mode/2up>

Тема 4. Художня культура докласового суспільства і фольклор: загальне та особливе

Семінарське заняття 2: *Сутність фольклору (2 год.)*

Мета: Формування вмінь аналізу фольклору як цілісної системи духовної практики народу.

Питання:

1. Поняття фольклорної картини світу.
2. Вітчизняні теорії фольклору.
3. Поняття колективності фольклору. Співвідношення: колективне та індивідуальне.
4. Синкретичність фольклору.
5. Традиційне та імпровізаційне у фольклорі.
6. Усність як форма буття фольклору.

7. Мусичний та пластичний фольклор.

Література:

1. *Аникін В. П.* Теорія фольклору. Курс лекцій. — М., 1996.
2. *Евтушенко С. В.* Народное художественное творчество. В 2-х тт. Харків: ХГІК, 1997. Т.1. 240 с. Т.2. 123 с.
3. *Гусев В. Е.* Эстетика фольклора. — М., 1967.
4. *Давлетов К. С.* Фольклор как вид искусства. — М., 1966.
5. *Каган М. С.* Морфология искусства. — Л.: Искусство, 1972. 440 с.
6. *Лановик М., Лановик З.* Українська народно-поетична творчість: Підручник. К.: Знання-Прес, 2006. 591 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-106.html>
7. *Михайлова Л. И.* Народная художественная культура: детерминанты, тенденции, закономерности социодинамики. Монография. М.: Вузовская книга. — 2001. — 264 с.
8. *Русин М. Ю.* Фольклор: Традиції і сучасність. — К.:Либідь, 1991. — 102 с.

Тема 6. Поетичні та музичні жанри фольклору

Семінарське заняття 3: Жанрова структура лірики та епосу (2 год.)

Мета: Формування здатностей до визначення суттєвих родових ознак лірики та епосу.

Питання:

1. Поняття виду, роду, жанру у фольклорі.
2. Характеристика епосу як роду фольклору: характерні ознаки епосу; основні етапи розвитку епосу слов'ян; думи — епос українського народу:
  - а) зміст дум старшої верстви;
  - б) друга група дум XVII–XVIII ст.;
  - в) думи, складені у XX ст.;
  - г) композиція, стиль виконання дум; роль інструментального супроводу; інші засоби художньої виразності в думах;
  - д) творчість визначних представників кобзарсько-лірницького мистецтва;
  - є) А. Мелетинський, М. Лисенко, Ф. Колесса, І. Франко про кобзарів та кобзарські думи.
3. Характеристика лірики як роду фольклору: характерні ознаки лірики, епічна та соціально-побутова лірика: жанрова, тематична, стильова різноманітність, своєрідність засобів художньої виразності.
4. Характеристика ліричних жанрів фольклору: походження, композиція, функції, характер виконання, поетика тощо (на прикладі одного з ліричних жанрів; аналіз тексту).

Література:

1. Булашев Г. О. Український народ в своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. К.: Довіра, 1992. 414 с. URL: <https://archive.org/details/bulashev1992/page/n73/mode/2up>
2. Дей О. І. Українська народна балада. К.: Наукова думка, 1986. 263 с.
3. Дунаєвська Л. Ф. Українська народна казка. К.: Вища школа, 1987. 127 с.
4. Евтушенко С. В. Народное художественное творчество. В 2-х тт. Харків: ХГИК, 1997. Т. 1. 240 с. Т. 2. 123 с.
5. Іваницький А. І. Українська народна музична творчість: Посібник для вищих та серед.учб.закладів. К.: Муз.Україна, 1990. 336 с.
6. Лановик М., Лановик З. Українська народно-поетична творчість: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2006. 591 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-106.html>
7. Весільні пісні. У 2-х кн./ Упор. М. М. Шубравська. К.: Наукова думка, 1982. Кн. 1. 679 с. Кн. 2. 853 с.
8. Виноградова Л. Н. Зимняя календарная поэзия западных и восточных славян. Генезис и типология колядования. М.: Наука, 1982. 256 с. URL: <https://inslav.ru/publication/vinogradova-l-n-zimnyaya-kalendarnaya-poeziya-zapadnyh-i-vostochnyh-slavyan-genezis-i>
9. Дитячий фольклор: коліскові пісні та забавлянки /Упоряд. Г. В. Довженко, К. М. Луганська. К.: Наукова думка, 1984. 472 с. URL: <https://archive.org/details/kolyskovi1984>
10. Колесса Ф. М. Мелодії українських народних дум. К.: Наукова думка, 1969. 598 с.
11. Календарно-обрядові пісні / Упор. О. Ю. Чебанюк. К.: Дніпро, 1987. 396 с.

Тема 7. Народна театральна та хореографічна культура**Семінарське заняття 4: Особливості драматичного роду в народній культурі (2 год.)**

Мета: Формування умінь та здатностей визначати елементи структури народної драми та особливості окремих драматичних жанрів.

Питання:

1. Драма як рід фольклору: загальна характеристика.
2. Поняття народної драми.
3. Карнавальність народної драми.
4. Еволюція драматичних форм.
5. Ляльковий театр, балаган.
6. Народна хореографія: походження, види, трансформації, сучасний стан.

Література:

1. Борисенко В. К. Весільні звичаї та обряди на Україні. К.: Наукова думка, 1988. 192 с.

2. *Гусев В. Е.* Взаимосвязи русской вертепной драмы с белорусской и украинской // Славянский фольклор. М.: Наука, 1972. 328 с.
3. *Евтушенко С. В.* Народное художественное творчество. (в 2 т.). Харків: ХГИК, 1997. Т. 1. 240 с. Т. 2. 123 с.
4. *Іваницький А. І.* Весільна пісенність на Україні та її обрядова функція // *Весільні пісні: У 2 книгах.* — Книга 1. — К.: Наукова думка, 1982. — С. 11—69.
6. *Федас Й. Ю.* Український народний вертеп. К.: Наукова думка, 1987. 184 с.

Тема 8. Народна святково-обрядова культура

Семінарське заняття 5: *Свято як явище народної культури (2 год.)*

Мета: Формування вміння теоретичного аналізу сутності народно-го свята та його трансформацій в процесі еволюції.

Питання: 1 варіант:

1. Свято як «друге життя», «другий світ».
2. Походження та розвиток обрядів і свят
3. Поетика свят зимового календаря.
4. Особливості поетики свят весняного циклу.
5. Міфологічна основа обрядів літнього циклу.
6. Функціональні та поетичні особливості осінніх обрядів.

Питання: 2 варіант:

1. Свято: загальне поняття. Огляд загальних концепцій свята.
2. Специфіка святкової виразно-ігрової поведінки (мистецтво — гра — свято).
3. Класифікація свят (традиційні підходи).
4. Походження свят у первісну добу.
5. Карнавал — повернення у Золоте століття.
6. Ярмарок і свято.
7. Деякі протиріччя радянського свята.

Література:

1. *Евтушенко С. В.* Народное художественное творчество.(в 2 т.). Харків: ХГИК, 1997. Т. 1. 240 с. Т. 2. 123 с.
2. *Жигульский К.* Праздник и культура. М.: Прогресс, 1985. 336 с.
3. Календарно-обрядові пісні / Упор. О. Ю. Чебанюк. К.: Дніпро, 1987. 396 с.
4. *Мазаев А. И.* Праздник как социально-художественное явление: Опыт историко-теоретического исследования. М.: Наука, 1978. 392 с. URL: <http://teatr-lib.ru/Library/Mazaev/fest/>
5. *Скуратієвський В.* Дідух: Свята українського народу. К.: Освіта, 1995. 272 с. URL: <https://archive.org/details/didukh/mode/2up>

Тема 9. Народне мистецтво (образотворче, декоративно-прикладне)

Семінарське заняття 6: *Народне образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво (2 год.)*

Мета: Формування аналітичних вмінь до визначення особливостей народного мистецтва, його поліскладової і різнорівневої структури.

Питання:

1. Народне мистецтво: функції, жанрово-видова палітра.
2. Народний живопис:
  - а) розпис тіла;
  - б) настінний живопис;
  - в) оформлення стін (мозаїка, живопис «за склом»);
  - г) живопис по кераміці, емалі, лаки;
  - д) живопис на глині, дереві, металевих пластинах;
  - е) мініатюри та книжковий живопис;
  - ж) іконопис.
3. Українська народна картина XVII–XIX ст.
4. Міський образотворчий фольклор (лубок, міщанський портрет, образотворча вівіска, настінний живопис, театральнo-декораційний живопис); концепції «примітиву».
5. Структура та функції декоративно-ужиткового мистецтва.
Характеристика окремих видів декоративно-прикладного мистецтва та творчості окремих митців. (особливості, походження виду та його еволюція, матеріально-технологічні, функціональні та художні характеристики).

Література:

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Львів: Світ, 1993. 272 с. URL: <https://studfile.net/preview/2412667/>
2. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. / Запаско Я. П. та ін. Львів : Афіша.2000. Т.1 364 с. Т.2 400 с.
3. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка. К.: Наукова думка, 1988. 194 с.
4. Евтушенко С. В. Народное художественное творчество. В 2-х тт. — Харьков.: ХГИК, 1997. Т. 1. 240 с. Т. 2. 123 с.
5. Малиніна А. О. Великодний сувенір: українська народна писанка / Малиніна А. О., Малиніна О. І., Гриднева О. Ю. Харків: Скорпіон, 2005. 48 с. URL: <http://www.bwbooks.net/books/lingvistika/kultura/malinina-ao/2005/files/velikodniysuvenir2005.pdf>
6. Селівачов М. Р. Лексикон української орнаментики. — К.: Фенікс, 2013. — 416 с.

Тема 10. Народна художня культура в сучасних умовах

«Круглий стіл»: Тенденції розвитку народної художньої культури в сучасних умовах

Питання:

1. Роль народної культури в культурній самоідентифікації та моральній соціалізації людини.
2. Народна художня творчість і масова культура: співвідношення.
3. Взаємодія художньої самодіяльності та професійного мистецтва.
4. Фольклор у системі переваг сучасної людини.
  - Чи можливий примат традиційного над цивілізаційним?
  - В чому вбачаються гуманістичні можливості традиційної культури?
  - Визначення ролі народної художньої культури як базової етнопедагогічної системи.
  - Фольклорна культура і художня самодіяльність: взаємодія.
  - Наскільки правомірні популяризація та упродовження зразків традиційного селянського фольклору в міських умовах? (запропонуйте вашу модель такого упродовження)

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Предмет і методологічні засади народної художньої культури

Самостійна робота студентів: 8 годин.

Мета: Оволодіння теоретико-методологічним апаратом дослідження народної художньої культури.

Завдання: Опрацювати літературу і зафіксувати в робочому зошиті-словнику основні поняття:

- Народна культура як предмет культурології.
- Поняття «духовна культура народу» (світоглядний, естетичний, психологічний, релігієзнавчий та ін. аспекти).
- Основні поняття та концепції змісту народної *художньої* культури: процеси виробництва, збереження, розповсюдження, споживання, засвоєння.

Тема 2. Історія вивчення народної художньої культури

Самостійна робота студентів: 8 годин.

Мета: Формування умінь аналізу основних підходів до визначення суті народної художньої культури в роботах представників різних фольклористичних шкіл.

Завдання: Зафіксувати в робочому зошиті-словнику основні поняття, школи фольклористики та тези з наступних питань:

- Джерела вивчення народної художньої культури;
- Школи фольклористики в Україні: основні концепції народної художньої культури.

Тема 3. Народна художня культура в системі загальнонародської культури

Самостійна робота студентів: 6 годин.

Мета: Формування умінь теоретичного осмислення місця та змісту народної культури в системі загальнонародської художньої культури.

Завдання: Скласти тези з питання «Основні поняття-концепти, що викривають ідею народної художньої культури в її історії.»

Тема 4. Художня культура докласового суспільства і фольклор: загальне та особливе

Самостійна робота студентів: 8 годин.

Мета: Засвоєння питань, пов'язаних з розумінням фольклору в «вузькому» та «широкому» сенсі цього поняття.

Завдання: Підготувати реферат — доповідь* з одного з питань, що виносяться на семінар.

****РЕФЕРАТ-ДОПОВІДЬ** має розгорнутий характер. Зміст реферату залежить від змісту первинних джерел. Має містити точний виклад інформації без спотворень, однак цілком доцільне творче або критичне осмислення реферованих матеріалів. Поряд з аналізом інформації має бути об'єктивна оцінка проблеми, репрезентація власної концепції її вирішення. Композиційна структура реферату-повіді є традиційною:*

ВСТУП. Обґрунтовується тема реферату, можуть бути приведені вихідні дані первинних текстів.

ОСНОВНА ЧАСТИНА. Зміст реферованих текстів з відповідною аргументацією.

ВИСНОВОК. Робиться загальний висновок з проблеми, заявленої в рефераті.

Тема 5. Миський «примітив», організоване аматорство та художня самодіяльність як типи народної художньої культури

Самостійна робота студентів: 6 годин.

Мета: Вироблення умінь порівняльного аналізу на прикладі різних типів народної культури.

Завдання: Підготувати реферат-резюме* з запропонованої теми:

- Характеристика названих типів народної художньої культури з визначенням в них суттєвих відмінностей;
- Типологічний підхід до соціодинаміки народної художньої культури: культурологічні концепції Н. Я. Данилевського, П. Сорокіна, А. Тойнбі, О. Шпенглера;
- Картина світу як методологічна основа аналізу типів народної художньої культури. Багатозначність картини світу = численність типів народної художньої культури.

*РЕФЕРАТ-РЕЗЮМЕ – це стисле викладення інформації на основі одного джерела. Текст реферату має вигляд тезового занотування основних положень досліджуваної роботи та висновків. Одне із найголовніших умов цього виду реферату – це відсутність суб'єктивних думок. Має виділятися лаконізмом та об'єктивністю і не відтворювати погляди референта щодо викладеного матеріалу і його оцінки. Синонімічна назва реферату-резюме – **індикативний реферат**.

Загальні вимоги до написання реферату-резюме:

- інформативність і точність;
- невеликий обсяг – 10–15% від загального обсягу першоджерела;
- науковий стиль викладення;
- прості речення, наявність мовних кліше;
- обмежена кількість ілюстративного матеріалу.

Структура реферату-резюме:

1. Автор, назва реферованої роботи.
2. Тема реферованої роботи, чому присвячена робота.
3. Композиція – структурні частини реферованої роботи.
4. Зміст – конкретні висновки автора реферованої роботи. (Тут є доцільним використання мовних кліше: «перший розділ присвячено...», «на думку автора...», і т. і.)
5. Ілюстративний матеріал (факти, приклади, малюнки, таблиці тощо), якщо він наявний у реферованій роботі, зазначається його наявність і як його використовує автор.

Тема 6. Поетичні та музичні жанри фольклору

Самостійна робота студентів: 4 години.

Мета: Формування уміння аналізувати різні жанри епосу та лірики за визначеними критеріями.

Завдання: Скласти реферат – огляд* з характеристикою епічного або ліричного фольклорного твору.

*РЕФЕРАТ-ОГЛЯД – виконується на основі декількох джерел і репрезентує погляди на проблему, яка досліджується. Головним завданням є систематизація інформації із залученням авторитетних джерел. Має бути вказана

мета роботи, предмет дослідження, розкритий основний зміст опрацьованих матеріалів, наведені основні аргументи та висновки первинних матеріалів. Обов'язковою вимогою є послідовність та логічність викладення.

Тема 7. Народна театральна та хореографічна культура

Самостійна робота студентів: 4 години.

Мета: Набути умінь аналізувати різні жанри народної драми за визначеними критеріями.

Завдання: Скласти реферат або доповідь з аналізом народної драми (обряду, народної п'єси, лялькової вистави або хореографічного фольклорного твору).

Тема 8. Народна святково-обрядова культура

Самостійна робота студентів: 4 години.

Мета: Формування аналітичних здатностей по засвоєнню найсуттєвіших структурних компонентів феномену свята, простежуючи його історичну динаміку.

Завдання: Скласти реферат-доповідь з аналізом народного свята за відповідними критеріями.

*РЕФЕРАТ-ДОПОВІДЬ має розгорнутий характер. Зміст реферату залежить від змісту первинних джерел. Має містити точний виклад інформації без спотворень, однак цілком доцільне творче або критичне осмислення реферованих матеріалів. Поряд з аналізом інформації має бути об'єктивна оцінка проблеми, репрезентація власної концепції її вирішення. Композиційна структура реферату-доповіді є традиційною:

- ВСТУП. Обґрунтовується тема реферату, можуть бути приведені вихідні дані первинних текстів.
- ОСНОВНА ЧАСТИНА. Зміст реферованих текстів з відповідною аргументацією.
- ВИСНОВОК. Робиться загальний висновок з проблеми, заявленої в рефераті.

Тема 9. Народне мистецтво (образотворче, декоративно-прикладне)

Самостійна робота студентів: 4 години.

Мета: Формування аналітичних вмінь до визначення особливостей народного мистецтва, його поліскладової і різномірної структури

Завдання: Опрацювання матеріалів за питаннями семінару. Скласти реферат або доповідь з аналізом одного з видів народного декоративно-прикладного мистецтва за відповідними критеріями.

Тема 10: Народна художня культура в сучасних умовах

Самостійна робота студентів: 8 годин.

Мета: Формування аналітичних вмінь до визначення особливостей народної художньої культури в сучасному урбанізованому та інформаційному суспільстві.

Завдання (додатково): Підготувати творчу роботу (есе, презентацію) з одного з запропонованих питань:

- Проблеми розвитку народної художньої культури в Україні на сучасному етапі.
- Роль народної культури в культурній самоідентифікації та моральній соціалізації людини.
- Чи можливий примат традиційного над цивілізаційним?
- В чому вбачаються гуманістичні можливості традиційної культури?
- Визначення ролі народної художньої культури як базової етнопедagogічної системи.
- Фольклорна культура і художня самодіяльність: взаємодія.
- Наскільки правомірні популяризація та упровадження зразків традиційного селянського фольклору в міських умовах? (запропонуйте вашу модель такого упровадження)
- Поліфункціональний характер народної художньої культури.
- Особливості сучасної народної творчості, орієнтованої на фольклор.
- Професіональне мистецтво та народна художня культура: взаємозв'язок та взаємовпливи на сучасному етапі.
- Фестивальний рух в сфері народної художньої творчості: історія, сучасність.
- Народна художня культура — масова культура — субкультура: співвідношення, взаємовпливи, взаємодія.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Розкриття окремих тем лекційного курсу та семінарських занять потребує використання мультимедійного обладнання.

3. ПРИБЛИЗНИЙ ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Еволюція народної художньої культури.
2. Трудова діяльність як основа народної художньої культури.
3. Синкретичність як суттєва риса народної художньої культури.
4. Міфологічна свідомість як основа народної художньої культури.
5. Сутність поняття «творчість».
6. Сутність фольклору.
7. Розвиток поглядів на народну творчість з XVIII до початку XXI ст.
8. Поняття роду та жанру у народній художній культурі.
9. Поняття обрядового та необрядового фольклору.
10. Архаїчні жанри народної художньої творчості.
11. Структура драматичного, епічного та ліричного родів у фольклорі.
12. Епічні жанри у фольклорі: особливості поетичної системи.
13. Особливості побутової лірики у фольклорі.
14. Дитячий фольклор: загальна характеристика.
15. Кобзарство як явище народної культури.
16. Особливості українських дум. Роль праць М. Лисенка, Ф. Колеси, І. Франка у вивченні та збереженні дум.
17. Еволюція драматичних фольклорних форм: від обряду до театрального видовища
18. Вертеп: загальна характеристика.
19. Свято в народній культурі: сутність.
20. Вітчизняні та зарубіжні теорії свята.
21. Декоративно-прикладне мистецтво: структура, функції, особливості розвитку декоративно-прикладного мистецтва на сучасному етапі.
22. Характеристика одного з видів декоративно-прикладного мистецтва: походження, історія розвитку, функції, матеріали, техніки, осередки, майстри, сучасний стан розвитку.
23. Особливості української народної картини.
24. Поняття «примітив».
25. Передумови формування організованого аматорства в другій половині XIX сторіччя.
26. Розвиток народної художньої творчості в XX ст.
27. Становлення та розвиток поняття «художня самодіяльність».
28. Сутність фольклоризму.
29. Проблеми розвитку народної художньої культури в Україні на сучасному етапі.

30. Характеристика основних форм сучасної народної культури.
31. Масові та колективні форми організації аматорської діяльності: історія, сучасність.
32. Професійне мистецтво та народна художня культура: заємов'язок та взаємовпливи на сучасному етапі.
33. Сучасні наукові дослідження в сфері народної художньої культури.
34. Фестивальний рух в сфері народної художньої творчості: історія, сучасність.
35. Народна художня культура — масова культура — субкультура: співвідношення, взаємовпливи, взаємодія.

4. ДОДАТКИ

1. Приблизна тематика науково-творчих студентських робіт

1. Актуальні питання збереження та розвитку традицій народної художньої культури в сучасних умовах.
2. Правова та нормативна забезпеченість процесів розвитку народної художньої культури в сучасних умовах.
3. Народна художня культура як втілення духовних цінностей та ідеалів етносу.
4. Семіотичні основи вивчення народної художньої культури (за Ю. Лотманом).
5. Давньослов'янські витоки української народної художньої культури.
6. Співвідношення понять «народна художня творчість», «фольклор», «аматорська (самодіяльна) художня творчість».
7. Поняття «народний календар» та «календарні свята».
8. Традиційні сімейно-побутові свята та обряди, їх художні елементи.
9. Вплив християнства на зміст та форми побутування народної художньої культури в Давній Русі.
10. Аматорська художня творчість в Росії-Україні (XIX–XX ст.).
11. Самобутність традицій художніх культур народів України.
12. Поняття про регіональні особливості народної художньої культури.
13. Основні напрямки та форми діяльності закладів соціокультурної сфери по збереженню та розвитку традицій народної художньої культури в сучасних умовах.
14. Педагогічний потенціал народної художньої творчості та проблеми його реалізації в сучасних умовах.

15. Науково-методичні засади розробки, апробації та впровадження в життя регіональної програми збереження та розвитку народної художньої культури.
16. Поняття «етнохудожня освіта» та її розвиток в Україні на сучасному етапі.
17. Роль та місце народної художньої культури у гуманітарній освіті.
18. Поняття «фольклор», «фольклористика», «фольклоризм».
19. Науково-творча діяльність видатних українських фольклористів.
20. Аналіз періодичних видань, збірників наукових праць та інших публікацій, присвячених фольклору.
21. Тематика сучасних дисертаційних досліджень в сфері народної художньої культури.
22. Народна художня творчість як частина художньої культури.
23. Сутність творчості.
24. Самодіяльність як якісна характеристика людської діяльності.
25. Фольклор в системі сучасної культури.
26. Фольклор і первісне мистецтво: близькість та відмінність.
27. Міфологічна свідомість як основа народної художньої творчості.
28. Трудова діяльність як основа народної художньої творчості.
29. Біфункціональність фольклору (Функціональна природа народної художньої творчості).
30. Розвиток поглядів на фольклор з XVIII ст. і до наших днів.
31. Свято як «друге життя».
32. Народна сміхова культура середньовіччя.
33. Вітчизняні та зарубіжні теорії свята (Бахтін М., Чичеров В., Фрейзер Дж. та ін.): компаративний аналіз.
34. Весільний обряд як народна драма.
35. Архаїчні жанри фольклору (голосіння, заговори тощо). Творчість Ірини Федосової.
36. Героїчний епос Західної Європи в епоху середньовіччя.
37. Епічні жанри фольклору: билини, думи, історичні пісні.
38. Лірика як рід фольклору.
39. Дитячий фольклор: особливості та характеристика поширеного виду за місцем проведення дослідження студентом.
40. Сутність фольклоризму: сучасний погляд.
41. Декоративно-ужиткове мистецтво: структура, функціональна природа, особливості розвитку на сучасному етапі.
42. Художня кераміка. Опішне — гончарська столиця України.
43. Творчість різьбяра Михайла Коргуна.
44. Художня обробка металу. Осередки в Україні.

45. Українське гутне скло. Осередки в Україні.
46. Народне зображувальне мистецтво.
47. Феномен писанки.
48. Українська народна картина.
49. Витинанство: історія і сучасний стан.
50. Художня самобутність народної іграшки.
51. Роль Народних домів у розвитку народної художньої творчості.
52. Виникнення та розвиток міського фольклору.
53. Творчість кріпаків.
54. Художня самодіяльність як новий тип народної художньої культури: здобутки та протиріччя.
55. Поліфункціональний характер народної художньої культури на сучасному етапі.
56. Особливості художньо-критичної діяльності, як виду творчості.
57. Виконавство та авторство в аматорській діяльності: загальне та особливе.
58. Проблеми розвитку народної художньої культури в Україні на сучасному етапі.
59. Сучасні форми організації народної художньої творчості (фестивалі, конкурси, виставки, презентації тощо).
60. Соціально-психологічні характеристики суб'єкта аматорської художньої діяльності.
61. Взаємовплив аматорства і професійного мистецтва.
62. Сучасні наукові дослідження народної художньої творчості.
63. Народна художня культура — масова культура: взаємовпливи, співвідношення.
64. Народна художня культура — субкультура: співвідношення.

5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. — Льв.Світ,1993. — 272 с.
2. Евтушенко С. В. Народное художественное творчество. — Т. 1–2. — Харьков, 1997. — Т. 1. — 240 с. — Т.2. — 123 с.
3. Іваницький А. І. Українська народна музична творчість: Посібник для вищих та серед.учб.закладів — К.: Муз. Україна, 1990. — 336 с.
4. Лановик М., Лановик З. Українська народно-поетична творчість: Підручник. К.: Знання-Прес, 2006. 591 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-106.html>
5. Михайлова Л. И. Народная художественная культура: детерминанты, тенденции, закономерности социодинамики. Монография. М.: Вузовская книга. — 2001. — 264 с.
6. Русин М. Ю. Фольклор: традиції і сучасність. — К., 1991. — 102 с.

Додаткова:

Загальні проблеми теорії та історії

7. Аникин В. П. Теория фольклора. Курс лекций. — М., 1996.
8. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. — М., 1979.
9. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. — М. Худож. литература, 1965. — 527 с.
10. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества. — М.: Правда, 1989. — 607 с.
11. Богатырев П. Г. Вопросы теории народного искусства. — М., 1971.
12. Василенко В. М. Народное искусство. Избранные труды о народном творчестве X–XX вв. — М.: Сов. художник, 1974. — 204 с.
13. Веселовский А. Историческая поэтика. — Л., 1940.
14. Гачев Г. Д. Содержательность художественных форм. Эпос, лирика, театр. — М., 1968.
15. Генкин Д. М. Массовые праздники. — М., 1975
16. Гнатюк В. М. Вибрані статті про народну творчість. — К.: Наукова думка, 1966. — 246 с.
17. Грінченко М., Лавров Ф. Кобзар Федір Кушнерик. — К., 1940
18. Грінченко М. Остап Вересай // Народна творчість. — 1940. — №6
19. Гуревич А. Я. Проблемы средневековой народной культуры. — М., 1981.
20. Гусев В. Е. Фольклорный театр// История советского театроведения. Очерки. 1917–1941. — М., 1981
21. Гусев В. Е. Эстетика фольклора. — М., 1967.
22. Давлетов К. С. Фольклор как вид искусства. — М., 1966.
23. Даркевич В. П. Народная культура средневековья: Светская праздничная жизнь в искусстве IX–XVI вв. — М.: Наука, 1988. — 341 с.
24. Жигульский К. Праздник и культура. — М.: Прогресс, 1985. — 336 с.

25. Закувала зозуленька: Антологія української народної творчості. — К.: Веселка, 1989.
26. Календарно-обрядові пісні. — К.: Дніпро, 1987. — 392 с.
27. Каган М. С. Морфология искусства. — Л.: Искусство, 1972. 440 с.
28. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. — М., 1930.
29. Леви-Строс К. Структурная антропология / Пер. С фр. — М.: Наука, 1983. — 535 с.
30. Лихачев Д. С. Поэтика древнерусской литературы. — Л., 1968.
31. Лосев А. Ф. Проблемы символа и реалистическое искусство. — М., 1976.
32. Лотман Ю. М. Структура художественного текста. — М., 1970.
33. Мазаев А. И. Праздник как социально-художественное явление: Опыт историко-теоретического исследования. — М.: Наука, 1978. — 392 с.
34. Мелетинский Е. М. Происхождение героического эпоса. Ранние формы и архаические памятники. — М., 1963
35. Міжнародна науково-практична конференція «Традиційна народна культура: збереження самобутності в умовах глобалізації»: Тези доповідей. — Х.: Регіон-інформ, 2004. — 204 с.
36. Некрасова М. А. Народное искусство как часть культуры. Теория и практика. — М.: Изобр. искусство, 1983. — 344 с.
37. Обряды и обрядовый фольклор / Редкол. В. М. Гацак и др. — М., 1997.
38. Померанцева Э. В. Народные верования и устное народное творчество // Фольклор и этнография. — Л., 1970.
39. Потенба А. А. Эстетика и поэтика. — М., 1976.
40. Примітив. Нариси з теорії, історіографії, історії художнього примітиву. — Харків, ХНУ. — 2001. — 234 с.
41. Пропп В. Я. Поэтика фольклора. — М., 1998.
42. Путилов Б. Н. Методология сравнительно-исторического изучения фольклора. — Л.: Наука, 1976. — 243 с.
43. Русин М. Ю. Фольклор: традиції і сучасність. — К. Либідь, 1991. — 103 с.
44. Селівачов М. Р. Лексикон української орнаментики. — К.: Фенікс, 2013. — 416 с.
45. Тайлор Э. Первобытная культура. — М., 1989.
46. Типологические исследования по фольклору. Сб. ст. памяти В. Я. Проппа. — М., 1975.
47. Топоров В. Н. О ритуале. Введение в проблематику // Архаический ритуал в фольклорных и раннелитературных памятниках. — М., 1988.
48. Традиційна культура в умовах глобалізації: проблема наслідування культурного коду нації: Матеріали Міжн. науково-практ. конфер. 21–22 грудня 2006 року. — Х., 2006. — 336 с.
49. Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасні соціокультурні практики: Матеріали Міжн. науково-практ. Конфер. 29–30 жовтня 2010 року. — Х., 2010. — 272 с.
50. Франко І. Вибрані статі про народну творчість. — К.: Вид-во АН УССР, 1955. — 289 с

51. Фрезер Дж. Золотая ветвь. Исследования магии и религии. — М.: Политиздат, 1980.
52. Фрезер Дж. Фольклор в Ветхом завете.
53. Хейзинга Й. Homo ludens/ Опыт определения игрового элемента культуры // Й. Хейзинга Homo ludens. — Статьи по истории культуры. — М.: Прогресс-Традиция, 1997.
54. Шейко В. М., Богуцький Ю. П. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX — початок XXI ст.). Монографія. — К.: Генеза, 2005. — 592 с.
55. Юнг Г. К. Архетип и символ. — М., 1991.

Регіональні проблеми

56. Анекдоти // Українська народна поетична творчість / Під ред. О. І. Дея. — К, 1978.
57. Балади: кохання та дошлюбні взаємини / Упор. О. І. Дей і ін. — К., 1987.
58. Белинский В. Г. Статьи о народной поэзии // Белинский В. Г. Полн. собр. соч. В 15 т. — М., 1954. — Т. 5.
59. Белкин А. А. Русские скomorохи — М., 1975.
60. Борисенко В. К. Весільні звичаї та обряди на Україні. — К., 1988.
61. Булашев Г. Український народ в своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. — К., 1992.
62. Веселовский А. Н. Румынские, славянские и греческие колядки. — М., 1983.
63. Весільні пісні. У 2 кн. / Упор. М. М Шубравської. — К., 1982.
64. Виклади давньослов'янських легенд, або міфологія / Укладена Я. Р. Головацьким. — К., 1991.
65. Волошин І. О. Джерела народного театру на Україні. — К., 1960. — 227 с.
66. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографіч. Нарис. — К., 1991. — Т. 1–2.
67. Габунія А. Народное творчество Грузии. — Тбилиси, 1958.
68. Галушок В. Г. Світ середньовіччя в обрядовості українських цехових ремісників. — К., 1993.
69. Грицай М. С. Давня українська література. — К.: Вища школа, 1989. — 414 с.
70. Гуменюк А. И. Народное хореографическое искусство Украины. — К., 1968.
71. Гусев В. Е. Взаимосвязи русской вертепной драмы с белорусской и украинской // Славянский фольклор. — М., 1972.
72. Даркевич В. П. Символы небесных светил в орнаменте древней Руси. — СА. — 1960. — №4.
73. Дей О. І. Українська народна балада. — К., 1986.
74. Дитячий фольклор: Колискові пісні та забавлянки. — К., 1984.
75. Дунаєвська Л. Ф. Українська народна казка. — К., 1987.
76. Євтушенко С. В. Примітив. Нариси з теорії, історіографії художнього примітива. — Харків: ХНУ. — 2001. — 234 с
77. Жолтовский П. Украинская народная картинка // ДИ. — 1966. — №12.
78. Зданевич К. Нико Пиросманавили. — М., 1964.
79. Земцовский И. И. Мелодика календарных песен. — Л., 1975.

80. Іванченко М. Дивосвіт прадавніх слов'ян. — К., 1991.
81. Історико-культурні традиції Слобожанщини XVII–XXI ст.: монографія / А. С. Міносян та ін. — Х.: ХДУХТ, 2010. — 175 с.
82. Кадуба М. Писанка на Галицькій Волині. — Льв.: МУЄ. — 1989
83. Календарно-обрядові пісні / Упор. О. Ю. Чебанюк. — К., 1987.
84. Календарные обычаи и обряды Восточной Азии. Годовой цикл. — М., 1989, 1993.
85. Квітуче народне мистецтво. — Писанки. — Льв., 1964
86. Кирдан Б. П. Украинский народный эпос. — М., 1965.
87. Колесса Ф. М. Мелодії українських народних дум. — К., 1969.
88. Кульжинский С. К. Описание коллекций народных писанок. — М., 1899. — Вып. 1.
89. Лилов А. Природа художественного творчества (Творчество как общественная потребность) / Пер. с болгар. — М.: Искусство, 1981. — 478 с.
90. Лисенко М. Народні музичні інструменти на Україні. — К., 1955.
91. Лихачев Д. С., Панченко А. М. «Смеховый мир» Древней Руси. — Л., 1976.
92. Малиніна А. О., Малиніна І. О., Гріднева О. Ю. Великодній сувенір: українська народна писанка. — Харків: Скорпіон, 2005. — 48с.
93. Миллер В. Ф. Русская масленица и западноевропейский карнавал. — М., 1884.
94. Миско С. Скоморохи в Белоруссии // Неман. — 1962. — №1.
95. Мишанич С. В. Усна народна творчість // Культура і побут населення України. — К., 1992.
96. Островский Г. Творчество крепостных // Художник. — 1978. — №6.
97. Петрякова Ф. С. Українське гутне скло. — К., 1975.
98. Пологай М. П. Мистецтво кобзарів-бандуристів радянського періоду // Історичний епос східних слав'ян. — К., 1958.
99. Пошивайло О. М. Етнографія українського гончарства. — К.: Молодь, 1993. — 408 с.
100. Пошивайло І. Феноменологія гончарства: семіотико-етнологічні аспекти. — Опішне: Українське Народознавство, 2000. — 432 с.
101. Правдюк А. А. Кобзарь Егор Мовчан. — М., 1966.
102. Садовенко С. М. Українська народна художня культура: Хронотоп. Аксіосфера. Архетипи / Монографія. — К., 2013. — 454 с.
103. Скляренко Г. До питання про фольклоризм у сучасному українському мистецтві. — К.: 1995. — С. 261–265.
104. Скуратівський В. Дідух: Свята українського народу. — К.: Освіта, 1995. — 272 с.
105. Скуратівський В. Місяцелік. — К.: Мистецтво, 1992. — 208 с.
106. Скуратівський В. Святвечір. (У 2 к.). — К.: Вироб.-комерц. фірма «Перлина», 1994. К. 1. — 228 с. К. 2. — 192 с.
107. Сластіон О. Г. Портрети українських кобзарів. — К., 1961
108. Соколова В. К. Весенне-летние календарные обряды русских, украинцев и белорусов. — М., 1979.

109. Сумцов М. Ф. Українські співці й бойкари. — Х., 1910
110. Українська народна поетична творчість / Під ред. О. І. Дея. — К., 1965.
111. Українська народна творчість у поняттях міжнародної термінології / Відповід. редактор М. Селівачов. — К., 1995. — 328 с.
112. Українські замовляння / Упоряд. М. Н. Москаленко. — К.: Дніпро, 1993. — 309 с.
113. Українські народні вірування, повір'я, демонологія. — К., 1991.
114. Українські народні думи та історичні пісні. — К., 1955.
115. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Уклад М. Номис. — К.: Либідь, 1993. — 768 с.
116. Хайченко Г. А. Русский народный театр конца XIX — начала XX века. — М., 1975.
117. Хоткевич Г. Воспоминания о моих встречах со слепыми // Твори: В 2 т. — Т. 1. — К., 1966
118. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. — Х., 1930.
119. Художня самодіяльність на сучасному етапі. — К.: Наукова думка. — 256 с.
120. Шейко В. М. Історія української культури: навч. посібник / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. — К., 2011. — 264 с.
121. Шимон А. Народное кинотворчество. — К., 1985.
122. Щербань А. Л. Трансформації орнаментування кераміки в традиційній культурі лівобережної України (кінець VII тис. до н. е. — XIX століття): монографія/ А. Л. Щербань. — Х., 2017. — 328 с.

Історіографія

123. Азадовский М. К. История русской фольклористики. — М., 1959–1963. — Т. 1–2.
124. Актуальные проблемы современной фольклористики; Сб. ст. и материалов / Сост. В. Е. Гусев. — Л.: Музыка, 1980. — 224 с.
125. Дей О. І. Сторінки з історії української фольклористики. — К.: Наук. думка, 1975. — 270 с.
126. Дмитренко М. К. Українська фольклористика другої половини XIX століття: школи, постаті, проблеми. К.: Вид-во «Сталь», 2004. 384 с.
127. Дмитренко М., Бріцина О., Грищенко І., Іваннікова та ін. Дослідники українського фольклору: невідоме та маловідоме: колективна монографія; за ред. М. К. Дмитренка. К.: Видавець Микола Дмитренко, 2008. 384 с.
128. Землянова Л. М. Современная американская фольклористика: Теоретические направления и тенденции. — М., 1975
129. Земцовский И. И. О современном фольклоризме. Традиционный фольклор в современной художественной жизни. — Л., 1984.
130. Коккьера Дж. История фольклористики в Европе. — М., 1960.
131. Колесса Ф. М. Фольклористичні праці. — К., 1970.
132. Сиваченко М. Є. Сторінки української літератури і фольклористики. — К.: Наук. думка, 1990. — 301 с.

Довідкові видання

133. Восточно-славянский фольклор: Словарь научной и народной терминологии. — Минск, 1993.
134. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. — Т. 1–2./Запаско Я. П. (керівник авторського колективу), Голод І. В., Білик В. І., Кравченко Я. О., Луцій С. П., Любченко В. Ф., Мельник І. А., Черновський О. О., Шмагало Р. Т. — Львів: Афіша. — 2000. — 364 с., 279 с.
135. Енциклопедія українознавства. — Д., 1999. — 496 с.
136. Митці України. Енцикл. Довідник. — 1992. — 848 с.
137. Народні художні промисли УРСР. Довідник. — К., 1986
138. Народное творчество // Советский энциклопедический словарь / Гл. ред. А. М. Прохоров. — 4-е изд. испр. и доп. — М., 1990
139. Свод этнографических понятий и терминов. — М., 1986–1995. — Вып. 1–6.
140. Українська фольклористика. Словник-довідник / Укл. і заг. ред. Михайла Чернопиского. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 448 с. URL: <https://archive.org/details/folkloristika2008/page/156/mode/2up>

Навчальні видання

141. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. — Львів: Світ, 1993. — 272 с.
142. Грицай М. С. Давня українська література: Підручник. — К.: Вища школа, 1989. — 414 с.
143. Грицай М. С. Українська драматургія XVII–XVIII ст. К.: Вища школа, 1974. — 199 с.
144. Евтушенко С. В. Народное художественное творчество. (в 2 т.). — Х.: ХГИК, 1997. — Т. 1. — 240 с. — Т. 2. — 123 с.
145. Іваницький А. І. Українська народна музична творчість: Посібник для вищих та серед. учб. закладів — К.: Муз. Україна, 1990. — 336 с.
146. Каргин А. С. Народная художественная культура. — М., 1997. — 288 с.
147. Лановик М., Лановик З. Українська народно-поетична творчість: Підручник. К.: Знання-Прес, 2006. 591 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-106.html>
148. Михайлова Л. И. Народная художественная культура: детерминанты, тенденции, закономерности социодинамики. Монография. — М.: Вузовская книга. — 2001. — 264 с.
149. Мишанич С. В. Система жанрів в українському фольклорі // Українознавство: Посібник. — К.: Зодіак-ЕКО, 1994.
150. Русин М. Ю. Фольклор: Традиції і сучасність. — К.: Либідь, 1991. — 102 с.
151. Чечётин А. И. История массовых народных празднеств и представлений / Уч. пособие. — М., 1976.
152. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідної діяльності: Підручник. — К.: Знання, — 2004. — 307 с.
153. Шейко В. М., Богуцький Ю. П., Кушнарченко Н. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтва: Навчальний посібник. — Харків: ХДАК, 2016. — 330с.

Навчальне видання

НАРОДНА ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 034 «Культурологія».

Розробники:

Т. В. Босенко, канд. пед. наук, доцент

П. О. Попова, викладач

Редактори:

А. Троян

Г. Положій

Комп'ютерна верстка:

І. Колесник

План 2022 р.

Підписано до друку 23.02.2022 р. Формат 60x84/16.

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф.

Ум. друк. арк. 2,09. Обл.-вид. арк. 2,2. Тираж 100 Зам. №

Видавець ХДАК. Бурсацький узвіз, 4.

тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.

Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.